

KRONIKA NAUKOWA

Sprawozdania

DOI: 10.31648/pl.7000

DAMIAN SKAWIŃSKI

Kazimierz Wielki University in Bydgoszcz

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4303-0707>

e-mail: skawinski@ukw.edu.pl

Ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa *Reprezentacje i konstrukty dzieciństwa w literaturze i kulturze XX oraz XXI wieku*, Bydgoszcz, 20–21 maja 2021 roku

W dniach 20–21 maja 2021 roku na Wydziale Literaturoznawstwa Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy odbyła się ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa *Reprezentacje i konstrukty dzieciństwa w literaturze i kulturze XX oraz XXI wieku*. Wydarzenie zorganizowano zdalnie w Katedrze Literatury Polskiej i Rosyjskiej za pomocą platformy Microsoft Teams. Komitet Organizacyjny i Naukowy konferencji stanowili dr hab. Alicja Dąbrowska, prof. uczelni, dr hab. Robert Mielhorski, prof. uczelni, dr hab. Beata Morzyńska-Wrzosek, prof. uczelni i mgr Damian Skawiński (sekretarz).

Organizatorzy wydarzenia za cel postawili sobie zintegrowanie dokonań naukowców zainteresowanych tematyką dziecka i dzieciństwa w literaturze i szeroko pojętej kulturze. Za dwie zasadnicze kwestie mające podlegać dyskusji uznano usiłowania i możliwości twórcze reprezentacji dzieciństwa w tekstach kultury oraz traktowanie go w kategoriach konstruktów kulturowego zaadoptowanego przez sztukę. Uczestnikami obrad było ponad dwudziestu przedstawicieli wielu ośrodków naukowych – w tym zarówno doświadczeni badacze, profesorowie i doktorzy, jak i doktoranci, nawiązujący do prowadzonych przez siebie badań i rozpoznania dzieciństwa.

Obrady konferencyjne otworzył dziekan Wydziału Literaturoznawstwa UKW w Bydgoszczy, dr hab. Piotr Siemaszko, prof. uczelni, wyrażając wielką

satysfakcję z powodu zorganizowania tego wydarzenia. Podkreślił aktualność i badawczą atrakcyjność tematu konferencji, stanowiącego obiekt zainteresowania literaturoznawców, językoznawców, kulturoznawców, historyków sztuki, pedagogów, filozofów i przedstawiciele innych dziedzin. Profesor Siemaszko życzył wszystkim prelegentom udanych, interesujących obrad.

Konferencja, rozłożona w czasie na dwa dni, została podzielona na siedem sekcji. Jeśli chodzi o zakres tematyczny wystąpień, to wyróżnić można cztery bloki: kulturoznawczy, literatury dla dzieci i młodzieży, literatury najnowszej oraz ujęć dzieciństwa w perspektywie historycznoliterackiej.

Pierwszą z sekcji poprowadziła dr hab. Beata Morzyńska-Wrzosek, prof. UKW. Obrady w tej części rozpoczęła dr hab. Ewa Górecka, prof. UKW, przybliżając estetykę pocztówek i kartek gratulacyjnych z okazji narodzin dziecka. Prelegentka wskazała kicz jako estetyczny wyznacznik tych tekstów kultury, z kolei afirmację i uprzedmiotowienie określiła jako stałe elementy przedstawień dzieci na omawianych ilustracjach. W kolejnym wystąpieniu dr Joanna Bednarska-Kociołek (UŁ), przedstawiła złożone zagadnienie, jakim okazał się sposób pamiętania dawnych wydarzeń, które przestały funkcjonować na poziomie pamięci komunikatywnej, a stały się elementami *stricte* historycznymi. Prelegentka odniosła się do przedstawień życia dzieci w getcie w świadectwie *Chcę żyć* Tadeusza Raźniewskiego oraz filmie *Twarz anioła* Zbigniewa Chmielewskiego. Z kolei dr Stefan Drajewski (AM w Poznaniu) przybliżył zebranych motywikę i rolę dziecka w teatrze tańca i balecie. Badacz osobne miejsce poświęcił baletom stworzonym z myślą o dzieciach jako odbiorcach.

Sekcję drugą poprowadziła dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM. W pierwszym wystąpieniu mgr Piotr Mirosław Wróbel (UW) zaprezentował obraz relacji dziecko – ojciec w kulturze XXI wieku, próbując rozstrzygnąć, czy możemy mówić o stereotypowym wizerunku, czy też o odzwierciedleniu aktualnych postaw ojcowskich. Z kolei mgr Anna Polańska (UG) poświęciła swój referat albumowi fotograficznemu *Mały człowiek* autorstwa Zofii Rydet z 1965 r. w kontekście historii polskiej fotografii i problematyki przedstawień dziecka w sztuce. Aktualny problem poruszyła dr hab. Iwona Benenowska, prof. UKW, analizując obraz dziecka w blogach internetowych.

Kolejną sekcję pierwszego dnia obrad konferencyjnych moderowała dr hab. Alicja Dąbrowska, prof. UKW. W tej części spotkania dr hab. Agnieszka Kwiatkowska, prof. UAM, poruszyła trudną tematykę dziecka i śmierci. Opowiedziała o sposobie jej przedstawiania w najnowszej polskiej literaturze dla dzieci. W następnym referacie dr hab. Joanna Chłosta-Zielonka, prof. UWM, dokonała analizy, z punktu widzenia wizerunków dojrzewania, twórczości prozatorskiej Joanny

Rudniańskiej. Mgr Magdalena Kuczaba-Flisak (UJ) pochyliła się nad intrygującym zagadnieniem „przestrzeni ukrytych” w literaturze dziecięcej. Omówiła konstrukty dorosłości w literaturze dziecięcej, rozumiane jako przestrzeń możliwa do odczytania tylko przez odbiorcę z odpowiednim doświadczeniem kulturowym. Na koniec pierwszego dnia konferencji zaprezentował swoje wystąpienie mgr Damian Skawiński (UKW), charakteryzując wizerunki dzieciństwa w poezji dla dzieci i młodzieży prezentowanej w podręcznikach szkolnych do języka polskiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej na przykładzie serii „Między nami” Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego.

Sekcję czwartą i tym samym drugi dzień obrad konferencyjnych otworzył moderator tej części wydarzenia dr hab. Marek Kurkiewicz, prof. UKW. Dwa wystąpienia otwierające obrady stanowiły swoisty dwugłos dotyczący twórczości Magdaleny Tulli. Pierwszy z referatów wygłosiła prof. dr hab. Danuta Künstler-Langner (UMK), analizując obraz dzieci w prozie autobiograficznej autorki *Trybów*. Przybliżyła relacje przestrzeni domu i przestrzeni miasta, ukazując dzieciństwo jako doświadczanie cierpienia. Nawiązała także do motywu relacji córka – matka. Do twórczości Tulli odniosła się również dr hab. Katarzyna Wądolny-Tatar, prof. UP w Krakowie, przybliżając problematykę alegoryzacji dzieciństwa w powieści *Szum*. Z kolei dr hab. Beata Morzyńska-Wrzosek, prof. UKW, zabrała głos w sprawie poezji Joanny Mueller, a konkretnie sytuacji dziecka w doświadczeniu maternalnym w tej liryce. Mgr Anna Szumiec (UŚ) również pozostała w sferze liryki, prezentując wyniki swoich badań nad poetyckimi kreacjami dzieciństwa w twórczości Tomasza Różyckiego. Przybliżyła kwestię nieustannych powrotów do dzieciństwa podmiotu wierszy autora *Vaterlandu* oraz zaakcentowała rolę Kresów Wschodnich w tej poezji jako mitycznej przestrzeni utraconej.

W sekcji szóstej funkcję moderatora pełniła dr hab. Agnieszka Kwiatkowska, prof. UAM. Jako pierwsza zabrała głos dr Natalia Rezmer-Mrówczyńska (UMK), proponując wystąpienie na temat współczesnych literackich reprezentacji dzieciństwa w lustrze epoki oświecenia. Pod tym kątem zaprezentowała kilka polskich traktatów filozoficznych z XVIII wieku w odniesieniu do poglądów Jana Jakuba Rousseau oraz współczesnej myśli o wychowaniu i naturalistycznej koncepcji rozwoju dziecka. W następnym referacie dr hab. Alicja Dąbrowska, prof. UKW, omówiła sarmacki obraz modelu wychowawczego w wybranych tekstach XIX-wiecznych wobec współczesnego neosarmatyzmu. Prof. dr hab. Grażyna Legutko (UJK) scharakteryzowała wizerunki i rolę dzieciństwa we wspomnieniach Wacława Sieroszewskiego. Dr hab. Robert Mielhorski, prof. UKW, opowiedział o kwestiach dzieciństwa i pamięci w wybranych wierszach Mieczysława Jastruna z cyklu *Powracający wątek*.

Obrady szóstej sekcji prowadziła dr hab. Katarzyna Wądołny-Tatar, prof. UP. W pierwszym referacie dr hab. Bożena Szałasta-Rogowska, prof. UŚ, przeanalizowała metaforyzacje dzieciństwa w twórczości „kanadyjskich” kontynentczyków, to jest Bogdana Czaykowskiego, Floriana Śmiei i Andrzeja Buszy, którzy spotkali się w Londynie, tworzyli grupę literacką Kontynenty i następnie wyjechali do Kanady. Z kolei mgr Ewa Danuta Żukowska-Ciecierska (UKW) pochyliła się nad dwoma dziełami emigracyjnego pisarza, Tadeusza Nowakowskiego – *Obozem Wszystkich Świętych* i *Synem zadżumionych*. Badaczka spojrzała na te teksty jako traktujące o dzieciństwie ściśle sprzężonym z wydarzeniami politycznymi i wojennymi. Tę sekcję zakończył dr hab. Marek Kurkiewicz, prof. UKW, opowiadając o komunikacji dorosłych z dzieckiem w *Raju bez Ewy* Jerzego Sulimy-Kamińskiego i akcentując kwestię relacji między obecnością ojca i nieobecnością matki.

W ostatniej, siódmej sekcji, funkcję moderatora pełniła dr hab. Bożena Szałasta-Rogowska, prof. UŚ. Mgr Dorota Rybicka (UKW) przedstawiła różnorodne aspekty dzieciństwa w prozie Julienu Greena. Podkreśliła wątek szczęśliwego dzieciństwa jako niedoświadczającego rozdarcia między duchowością a seksualnością. Z kolei mgr Ariana Fabiszewska (UW) przybliżyła narrację z perspektywy dziecka jako jednostki marginalizowanej we współczesnej literaturze węgierskiej. Opierając się na *Białym królu* Györgya Dragomána, *Domu Kata Andrei* Tompy oraz *Wykorzenionych* Borbélya Szilárda, omówiła teorię traumy i język traumatyczny, przedstawiła dyktaturę komunistyczną widzianą oczami dziecka oraz jej wpływ na życie i stosunki międzyludzkie.

Konferencja przebiegła zgodnie z programem, prelegenci w większości wzbogacili swoje wystąpienia prezentacjami multimedialnymi lub grafikami. Obrady każdej z sekcji kończyły się interesującymi, zgodnie z duchem konferencji – interdyscyplinarnymi dyskusjami. Pojawiały się liczne pytania, prośby o rozwinięcie niektórych zagadnień, a także pojedyncze głosy polemiczne. Wypowiedzi dyskutantów dotyczyły nie tylko konkretnych wystąpień, ale wprowadzały nowe konteksty, poszerzały poczynione przez prelegentów rozpoznania w zakresie poszczególnych aspektów dzieciństwa w literaturze i kulturze. Pomimo zdalnej formy wydarzenia, okazało się ono niezwykle udane, jego uczestnicy zaproponowali interesujący dyskurs wpisujący się w *childhood studies*. W poszczególnych rozmowach powtarzał się postulat dalszych, pogłębionych badań nad zjawiskiem dzieciństwa w tekstach kultury. Organizatorzy konferencji, podsumowując jej obrady, zgodzili się odnośnie do tego, że może ona stanowić załączek szerszej inicjatywy badawczej, obejmującej kolejne spotkania konferencyjne i publikacje zbiorowe.